

”Smartness”

När jag var barn var ordet ”intelligent” ett mycket populärt ord som det talades mycket om. Vem var intelligent? Ordet satte skräck i oss barn för vi visste att det delade upp oss i intelligenta och ointelligenta, vilket bildade en över och en underklass. Nu gällde det att spela Allan för att dölja sin eventuella brist på tillräcklig intelligens. Läraren berättade att intelligens kunde mätas och ge poäng. Med poäng kunde varje barn jämföras och pekats ut. Vem som stod högst på listan? Vi väntade bara på att ledas in i långa korridorer och bli testade och som testdjur få vår placering i rankingen. Testerna kom från det stora landet ”over there” och där heter det smartness. Att vara smart är som att finna guld under guldruschen i Alaska. Nu har guldruschen flyttat in i våra banker och där vaskas det guld hela dagarna med hjälp av smartness. Vad det ordet står för vet ingen. Bara de som kan koderna och har tagit sig in i de hemligaste rummen på banken vet det. Numera har Nordea exklusiva kurser i smartness. Personer som har mest guld på sina konton kan gå i kurs hos banken för att öka sin smarthet.

Det är en kurs i hur man manövrerar sin skuta mellan klippor och undervattensskär för att glida igenom regler och skatter. Allt går tydligen att göra och ändå vara på rätt sida om lagen trots att man bryter mot lagens anda och intention. ”Jag smiter igenom och har ändå inte gjort något olagligt, dessutom anser jag mig värd min bonus som chef.” Smartness är att som chef få ut sin bonus trots att banken gått med förlust och vi skattebetalare får betala skulderna utan att något märks. Är smartness ett kodord för omoral eller handlar det om en egotripp som gör individer oförmögna att förstå sitt sociala sammanhang? Att vi är satta till att bygga ett samhälle som utgår från mänskliga värderingar. Den så kallade humanismen, en värdegrund där det inte finns plats för egokörning. Det tunnelseende som skördar offer på vägen av redan utsatta människor. Men skimret och glamoren är förförisk. Vem vill inte vara smart och framgångsrik? Vi lockas tro på lyckan som väntar alla som säljer sin själ till denna tro. Enligt reklamen är det bara att köpa rätt sorts glasögon så får du ”smarteyes” som visar dig vägen framåt. På köpet kommer du att se smart ut, något som ger dig fördelar i kärlekslivet bland alla andra inomänniskor. Smartögat ger dig vägledning till att bli någon bland klippor och blindskär. Framgång är orsakad av smarthet och inte av kunskaper och kompetens. Kan du spela dina kort rätt så är det beviset på att du lärt dig vara smart. Resten ger sig själv om du vill komma upp dig.

Jag försöker komma ihåg vad ormen en gång sa i tidernas början; ”ni skall bli som Gud om ni bara äter av frukten.” Den där ormen verkar vara en tråkig typ som inte kan förnya sig utan rapar samma reklamslogan årtusendena igenom. Tröttsamt. De så kallade nyheterna är gammal rutten mat. Girighetens fula ansikte ger sig aldrig. Gud – så trist det har blivit. Amen.

*Per-Arne Bengtsson, präst i Svenska kyrkan
mejl:per-arne.bengtsson@svenskakyrkan.se*